

مقدمه ناشر

خدا که ولگن ما نیست. هر چی ما بد باشیم، باز هم به موقع میاد و به دستی به سر و روی بنده‌هاش می‌کشه. حالا چه‌طوری؟ یهو می‌بینی یه کسی یا یه چیزی رو می‌فرسته سراغت، مثل یه دوستی، یه آشنا، یا یه کتاب، یه سخنرانی، یا جلب‌شدن توجهت به آیه قرآنی ...

خلاصه یه چیزی که میاد و آب خنک می‌ریزه رو همه درد‌ها و ... و یهو می‌بینی آرام شدی، به همین راحتی، باور کن خودش گفته:

﴿فِيهِ سَكِينَةٌ مِّنْ رَبِّكُمْ﴾ در آن آرامشی است از طرف خدای شما. (بخشی از

آیه ۲۴۸ سوره بقره)

قشنگ‌ترین حس، زمانیه که یه اتفاق خوب برات میفته و تو مطمئنی که اون اتفاق خوب یه پاداش از طرف خدا بوده برای تو. زندگیتون پر، ازین اتفاق‌های خوب و هدیه‌های آسمونی ...

ممنون از آقای عبادتی عزیز برای تألیف کتاب به این خوبی که خیال همه رو برای موفقیت تو امتحانات راحت کردند.

مقدمه مؤلف

سلام

از همان اول بسم الله که قرار شد کتاب جیبی بنویسم و حتی بعدش که گفتند «ای دل غافل! عمومی‌ها از کنکور حذف شد» و بیا کتاب را عوض کنیم متناسب با امتحانات پایانی و ترم، نگرانی‌ام این بود که نکند کتاب بزرگ‌تر از جیبتان شود و جا نگیرد در آن جای مبارک (منظورم بیبتونه). البته ناگفته نماند، راهش رو بلد بودم؛ زیاد حرف نزدم، گنده‌گنده ننویسم و چیزی را تکرار نکنم.

ساختار کتاب را جوری طراحی کردیم که اول مقدمه (دیباچه) داشته باشید (توش همه تیتراهای مهم کتاب رو نموداری آوردیم و مواستون فیلی بهوش باشه پون تیتراها حرف اول رو توی این درس می‌زنن).

متن درس و موشکافی‌اش، قسمت بعدی است که با کلی نکته و مثال و سؤال‌های خود کتاب درسی همراه شده.

تقریباً به آخر درس که می‌رسیم، آیات و احادیث را می‌بینید که هم مفهوم کلی‌اش را گفتیم و هم پیام‌های ریزبه‌ریز عبارت‌ها را (پیشنهادم اینه قبل فوندن متن درس، اول به نگاه به آیات و احادیثش بندازین و بعد دوباره وقتی متن رو فوندین، برگردین سز و قتش).

واقعاً رسیدیم به آخرش، سؤال‌های امتحانی آخر هر درس رو جدی بگیرید (ممکنه به سؤال بینین تو قسمت «صیحیح و غلط»، مواستون باشه مطلب مهمه و نه شکل سؤال، پس همون مطلب رو به شکل‌های دیگه هم می‌تونن پرسن).

گل کار، آزمون‌های ترم اول و ترم دوم است که در انتها، هم خودتان را محک بزنید و هم مطالب را مرور کنید.

سپاس نامه:

دکتر کمیل و دکتر ابوذر نصری! ممنونم که اعتماد کردید و این کتاب را به من سپردید.

بچه‌های واحد تألیف و واحد تولید خیلی سبز! دم شما گرم که پشت من بودید و کمکم.

اساتید عزیزم «مرتضی محسنی کبیر» و «علی اکبر زین العابدین»، از شما دو تن بسیار ممنونم.

شاگردان عزیزم در واحد ادونسِ مجتمع علامه طباطبایی! از کمک‌های درجه یک شما ممنونم که در بهبود کتاب قطعاً تأثیرگذار بوده.

سلام برسون! (به هر کی دوست داری. 😊)

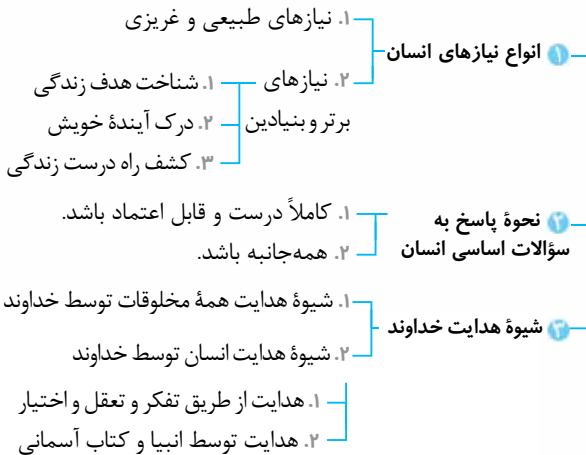
فهرست مطالب

۹	هدایت الهی	درس اول
۱۹	تداوم هدایت	درس دوم
۲۹	معجزه جاویدان	درس سوم
۳۹	مسئولیت‌های پیامبر ﷺ	درس چهارم
۵۰	امامت، تداوم رسالت	درس پنجم
۶۴	پیشوایان اسوه	درس ششم
۷۷	وضعیت فرهنگی، اجتماعی و سیاسی مسلمانان ...	درس هفتم
۸۵	احیای ارزش‌های راستین	درس هشتم
۹۴	عصر غیبت	درس نهم
۱۱۰	مرجعیت و ولایت فقیه	درس دهم
۱۲۲	عزت نفس	درس یازدهم
۱۳۱	پیوند مقدس	درس دوازدهم
۱۴۰		آزمون‌ها
۱۴۹		پاسخ‌نامه تشریحی

هدایت الهی

درس ۱

خلاصه نموداری درس

۱. انواع نیازهای انسان

۱. نیازهای طبیعی و غریزی انسان (حیات مادی)

آب، غذا، هوا و ...

۲. نیازهای برتر، بنیادین و فراطبیعی انسان (حیات معنوی)

سؤال

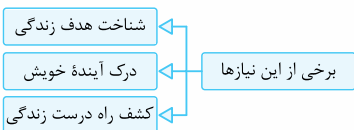
علت آن که در طول تاریخ همواره شاهد ارائه برنامه‌های متفاوت و گاه متضاد از جانب مکاتب بشری هستیم، چیست؟

پاسخ: احتیاج دائمی انسان به داشتن برنامه‌ای که پاسخگوی نیازهایش باشد و سعادت او را تضمین کند.

• زمانی که انسان، از سطح زندگی روزمره فراتر رود و در افق بالاتری بیندیشد، خود را با نیازهای مهم‌تری روبه‌رو می‌بیند. این نیازها، برآمده از سرمایه‌های ویژه انسان است.

• این نیازها (نیازهای برتر، بنیادین و فراطبیعی انسان)، به تدریج به:

۱ دل‌مشغولی ۲ دغدغه و ۳ بالأخره به سؤال‌هایی تبدیل می‌شوند که انسان تا پاسخ آن‌ها را نیابد، آرام نمی‌گیرد.

۱. شناخت هدف زندگی: سؤالات مرتبط با این نیاز:

- چرا زیستن؟
- انسان برای چه زندگی می‌کند؟
- کدام هدف است که انسان می‌تواند با اطمینان خاطر، زندگی‌اش را صرف آن نماید؟

۲. درک آینده خویش: سؤالات مرتبط با این نیاز:

- آینده انسان چگونه است؟

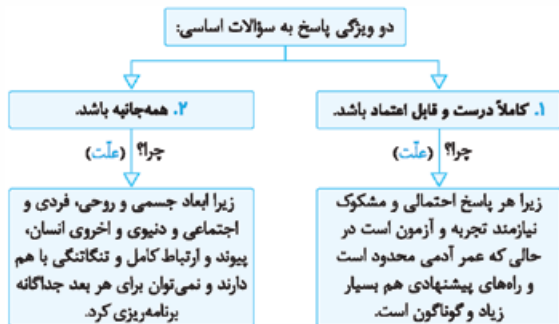

- آیا زندگی انسان با مرگ تمام می‌شود یا دفتر حیات او به شکل دیگری گشوده می‌گردد؟
- اگر حیات، به شکل دیگری ادامه می‌یابد و انسان زندگی ابدی را پس از مرگ، آغاز خواهد کرد، نحوه زندگی او پس از مرگ چگونه است؟
- زاد و توشه سفر به جهان دیگر چیست؟
- خوشبختی وی در آن سرا در گرو انجام چه کارهایی است؟
- ۳. کشف راه درست زندگی: این نیاز، دغدغه دیگر انسان‌های فکور و خردمند است که ارتباط دقیقی با دو نیاز قبل دارد.
- جدی‌ترین دغدغه انسان‌های فکور و خردمند

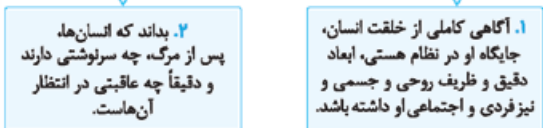
سوالات مرتبط

- چگونه زیستن؟
  - راه درست زندگی چیست؟
- دلیل اهمیت این نیاز: انسان فقط یک بار به دنیا می‌آید و یک بار زندگی در دنیا را تجربه می‌کند.

۲. نحوه پاسخ به سوالات اساسی انسان

ویژگی‌های کسی که می‌تواند
به این سؤالات پاسخ اساسی بدهد:

عقل انسان به تنهایی نمی‌تواند به سؤال‌های اساسی (نیازهای برتر) پاسخ کامل و جامع دهد.

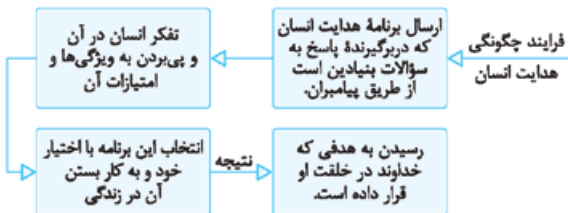
۳. شیوه هدایت خداوند

شیوه هدایت همه مخلوقات، توسط خداوند

- خداوند هر دسته از مخلوقات را متناسب با ویژگی‌هایی که در وجودشان قرار داده است، هدایت می‌کند.

شیوه هدایت انسان توسط خداوند

- شیوه هدایت انسان با دیگر مخلوقات متفاوت است؛ زیرا او دارای ویژگی‌هایی است (مانند توانایی تعقل و تفکر و قدرت اختیار و انتخاب) که سبب شده شیوه هدایت او متفاوت باشد.

یادگیری با کنار هم قرار گرفتن عقل و وحی می‌توان به پاسخ سؤالات اساسی دست یافت.

بخش آیات و احادیث

مفاهیم آیه ۳۰ سوره انبیا

﴿وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ﴾ و هر چیز زنده‌ای را از آب قرار دادیم (پدید آوردیم).

پیام کلی آیه: آب، مایه حیات و اساس زندگی در جهان است.

مفاهیم آیه ۴۹ سوره فرقان

﴿لِنُخَبِّئَ بِهِ بَلَدَةً مَّيْتًا﴾ تا به وسیله آن (باران) سرزمینی مرده را

زنده گردانیم.

پیام کلی آیه: آب، حیات‌بخش جهان مادی، از جمله ما انسان‌هاست.

مفاهیم آیه ۲۴ سوره انفال

۱- ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا

۲- اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَ لِلرَّسُولِ

إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ﴾

ای کسانی که ایمان آورده‌اید، دعوت خدا و پیامبر را بپذیرید؛ آن‌گاه که شما را به چیزی فرامی‌خواند که به شما زندگی حقیقی می‌بخشد.

پیام عبارت ۱: این آیه خطاب به کسانی است که ایمان آورده‌اند. (مؤمنان)

پیام عبارت ۲: شرط رسیدن انسان مؤمن به حیات و زندگی حقیقی، پذیرش

دعوت خدا و رسول او است.

پیام کلی آیه: این آیه بیانگر نیاز برتر «کشف راه درست زندگی» است. (به

دلیل نشان دادن راه درست زندگی که همان اجابت دعوت خدا و رسول است.)

●●● مناجات امام سجاده

«خدایا ایام زندگانی مرا به آن چیزی اختصاص بده که مرا برای آن آفریده‌ای.»

• **پیام کلی مناجات** علت این فرمایش امام سجاده علیه السلام این است که انسان می‌داند اگر هدف حقیقی خود را نشناسد یا در شناخت آن دچار خطا شود، عمر خود را از دست داده است. (اشاره به «شناخت هدف زندگی»)

●●● مفاهیم شعر مولوی

۱) روزها فکر من این است و همه شب سخنم که چرا غافل از احوال دل خویشتنم
۲) از کجا آمده‌ام آمدنم بهر چه بود به کجا می‌روم آخر، نمایی وطنم

• **پیام بیت ۱** بیت اول اشاره دارد به دغدغه و دل‌مشغولی انسان‌هایی که از سطح زندگی روزمره فراتر رفته و در افق‌های بالاتری اندیشیده‌اند.

• **پیام بیت ۲** عبارت «بهر چه بود» در مصراع اول بیت دوم به پرسش از نیاز «شناخت هدف زندگی» و عبارت «به کجا می‌روم آخر» در مصراع دوم این بیت به پرسش از نیاز «درک آینده‌خویش» اشاره دارد.

●●● مفاهیم آیات سوره عصر

سوگند به روزگار	۱- ﴿وَ الْعَصْرِ
همانا انسان در زیان است.	۲- إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ
مگر کسانی که ایمان آورده و کارهای نیک انجام دادند	۳- إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
و یکدیگر را به حق و صبر سفارش می‌کنند.	﴿ وَ تَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَ تَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾

• **پیام عبارت ۱** سوگند خداوند به «عصر» نشان از اهمیت آن دارد و در این جا منظور از «عصر»، عمر و زمان آدمی است.

• **پیام عبارت ۲** خطر گرفتار شدن به خسران و زیان برای نوع بشر (همه انسان‌ها)

وجود دارد، (چراکه برای همهٔ انسان‌ها این احتمال وجود دارد که عمر و فرصت زندگی آن‌ها بگذرد و آن‌ها راه درست زندگی را کشف نکنند).

• **پیام عبارت ۳** شرایط رهایی از خسران و زیان:

الف ایمان **ب** عمل صالح

ج طرفداری از حق و توصیهٔ آن به دیگران

د صبوری در زندگی و توصیهٔ آن به دیگران

••• مفاهیم شعر سعدی

مرد خردمند هنرپیشه را عمر دو بایست در این روزگار
تا به یکی تجربه‌آمُوختن با دگری تجربه بردن به کار

• **پیام کلی ابیات** در این ابیات، شاعر معتقد است که انسان باید دو عمر داشته

باشد؛ در عمر اول راه‌های مختلف را تجربه کند و راه درست را انتخاب کند و در عمر دوم، آن‌ها را به کار ببندد. اما حال که این امکان وجود ندارد باید به گونه‌ای زندگی کرد که از درستی راه انتخابی مطمئن بود تا انسان در انتهای زندگی خود، دچار خسران نشود.

ارتباط مفهومی این دو بیت با آیات سورهٔ عصر از آن‌جا که همگی به «کشف راه درست زندگی» اشاره دارند، مرتبط است.

••• مفاهیم حدیث امام کاظم علیه السلام خطاب به هشام بن حکم (شاگرد برجستهٔ ایشان)

«ای هشام، خداوند رسولانش را به سوی بندگان نفرستاد، جز برای آن‌که بندگان در پیام الهی تعقل کنند. کسانی این پیام را بهتر می‌پذیرند که از معرفت برتری برخوردار باشند و آنان که در تعقل و تفکر برترند، نسبت به فرمان‌های الهی داناترند و آن کس که عقلش کامل‌تر است، رتبه‌اش در دنیا و آخرت بالاتر است.»

• **پیام‌های کلی حدیث**

① با کنار هم قرارگرفتن عقل و وحی می‌توان به پاسخ سؤالات اساسی دست یافت.

② هدف از ارسال پیامبران، تعقل بندگان در پیام الهی (وحی) است.

روابط علی و معلولی در حدیث امام کاظم علیه السلام خطاب به هشام بن حکم (شاگرد برجسته خود)

علّت	معلول (نتیجه)
تعقل بندگان در پیام الهی	فرستادن پیامبران
برخورداری از معرفت برتر	پذیرش بهتر پیام الهی
برتری در تفکر و تعقل	داناتربودن به فرمان‌های الهی
کامل‌تربودن عقل	رتبه برتر در دنیا و آخرت

مفاهیم آیه ۱۶۵ سوره نساء

۱- ﴿رُسُلًا مَّبَشِّرِينَ وَ مُنذِرِينَ﴾ رسولانی (را فرستاد که) بشارت‌دهنده و

انذارکننده (بیم‌دهنده) باشند

۲- لِيَتْلَا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةً تا بعد از آمدن پیامبران، برای مردم در مقابل خداوند، دستاویز و دلیلی نباشد ...

بَعْدَ الرُّسُلِ ... ﴿

• **پیام‌عبارت ۱** نخستین ویژگی و یا وظیفه پیامبران ارسال شده برای هدایت انسان‌ها، دادن بشارت و امید به آن‌ها و دومین وظیفه آنان، دادن بیم و برحذر داشتن مردم از ترس خداوند است.

• **پیام‌عبارت ۲** هدف از ارسال پیامبران، نبود هیچ‌گونه بهانه، توجیه و اعتراض برای مردم گمراه در مقابل خداوند است. (اتمام حجّت خداوند با بندگان)

نمونه سؤال‌های امتحانی

الف. آیات واحادیث

- ۱- با توجه به آیات سوره عصر، چه کسانی گرفتار زیان نمی‌شوند؟
 ﴿وَالْعَصْرِ، إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ، إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَ تَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَ تَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾

۲- براساس آیه ﴿رُسُلًا مُّبَشِّرِينَ وَ مُنْذِرِينَ لِّئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ...﴾، جاهای خالی را تکمیل کنید.

«خداوند با ..... راه ..... را بسته است و حجت را بر بندگان تکمیل کرده است.»

۳- این روایت امام سجاد علیه السلام که فرمودند: «خدا یا ایام زندگانی مرا به آن چیزی اختصاص بده که مرا برای آن آفریده‌ای»، بیانگر کدام نیاز برتر انسان است؟

ب. صحیح و غلط

۴- دغدغه جدی انسان‌های فکور و خردمند، درک آینده خویش است. (ص / غ)

۵- انسان می‌داند اگر هدف حقیقی خود را نشناسد یا در شناخت آن دچار خطا شود، عمر خود را از دست داده است. (ص / غ)

۶- انسان به تنهایی می‌تواند مسیر سعادت خود را طراحی کند. (ص / غ)

ج. جای خالی

۷- با کنار هم قرار گرفتن ..... و ..... می‌توان به پاسخ سؤال‌های اساسی دست یافت.

۸- خداوند برنامه هدایت انسان را از طریق ..... می‌فرستد.

۹- نیازهای برتر به تدریج به .....، دغدغه و بالأخره به سؤال‌هایی تبدیل می‌شوند که انسان تا پاسخ آن‌ها را نیابد، ..... نمی‌گیرد.

د. پاسخ کوتاه

۱۰- نیازهای برتر انسان را نام ببرید.

۱۱- احتیاج دائمی انسان به داشتن برنامه‌ای که پاسخگوی نیازهایش باشد، چه نتیجه‌ای به همراه داشته است؟

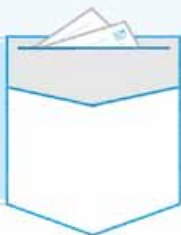
۱۲- دو ویژگی پاسخ به سؤالات و نیازهای اساسی را نام ببرید.

۱۳- نحوهٔ هدایت مخلوقات توسط خداوند چگونه است؟

ه. پاسخ تشریحی

- ۱۴- چه کسی می‌تواند به سؤالات برتر انسان پاسخ صحیح بدهد؟
- ۱۵- در رابطه با شیوهٔ هدایت انسان توسط خداوند توضیح دهید.
- ۱۶- در رابطه با نیازهای طبیعی انسان توضیح دهید و برای آن مثال بزنید.

آزمون‌ها

سؤال‌های امتحانی نیم‌سال اول (شماره ۱)

الف. آیات و احادیث

(۳ نمره)

۱- براساس آیات سوره عصر: ﴿وَ الْعَصْرِ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ﴾ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَ تَوَّصُوا بِالحَقِّ وَ تَوَّصُوا بِالصَّبْرِ ﴿ چه کسانی گرفتار خسران و زیان نمی‌شوند؟ (۱ نمره)

۲- از حدیث ثقلین چه نکاتی برداشت می‌شود؟ (۲ مورد) (۱ نمره)

۳- با توجه به حدیث امام باقر علیه السلام: «بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ عَلَى الصَّلَاةِ وَ الزَّكَاةِ وَ الصَّوْمِ وَ الْحَجِّ وَ الْوَلَايَةِ ...»، اسلام بر چند پایه استوار است و مهم‌ترین آن کدام است؟ (۵/۵ نمره)

۴- طبق سخن پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله، علت سقوط اقوام و ملل پیشین چه بوده است؟ (۵/۵ نمره)

ب. صحیح و غلط

(۲ نمره)

۵- سران قریش پیامبر صلی الله علیه و آله را ساحر و جادوگر می‌خواندند. (ص / غ) (۵/۵ نمره)

۶- پس از باخبر شدن مردم از محتوای آیه انذار، تکبیر گفتند و رسول خدا را ستایش کردند. (ص / غ) (۵/۵ نمره)

۷- یکی از موارد «برنامه‌ای برای وحدت مسلمانان» خودداری از توهین به مقدسات سایر مسلمانان است. (ص / غ) (۵/۵ نمره)

۸- نظریه «حرکت زمین» یکی از مهم‌ترین کشفیات نجومی در قرن بیستم است. (ص / غ) (۵/۵ نمره)

سؤال‌های امتحانی نیمسال دوم (شماره ۱)

الف. آیات و احادیث

(نمره ۲/۷۵)

- ۱- آیه ﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا﴾ به کدام یک از راه‌های تقویت عزت نفس اشاره دارد؟ (۵/نمره)
- ۲- روایت «وَأَمَّا الْخَوَاطِئُ الْوَاقِعَةُ فَازْجِعُوا فِيهَا إِلَى زُورَةٍ حَدِيثًا فَإِنَّهُمْ حَجَّتِي عَلَيْكُمْ وَ أَنَا حُجَّةُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ» بیانگر کدام مطلب است؟ (۷۵/نمره)
- ۳- با دقت نظر در آیه ﴿وَوَرِيدٌ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا فِي الْأَرْضِ وَ نَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَ نَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ﴾ چه آینده‌ای در انتظار مستضعفان جهان است؟ (نمره)
- ۴- در رابطه با موضوع ضعف و سستی مسلمانان در مبارزه با بنی‌امیه، کدام مطلب قلب حضرت علی علیه السلام را به درد آورده بود؟ (۵/نمره)

ب. صحیح و غلط

(نمره ۱/۲۵)

- ۵- امامان هیچ‌یک از حاکمان غاصب عصر خویش را به عنوان جانشین رسول خدا صلی الله علیه و آله تأیید نمی‌کردند. (ص / غ) (۲۵/نمره)
- ۶- غیبت امام عصر عجل الله تعالی فرجه تأثیری در میزان بهره‌مندی از ایشان در عصر غیبت ندارد. (ص / غ) (۲۵/نمره)
- ۷- تشکیل نظام و حکومت اسلامی بر دو پایه «مشروعیت» و «مقبولیت» استوار است. (ص / غ) (۲۵/نمره)
- ۸- تنها عامل مهم برای پاسخگویی به نیازها و سؤالات اساسی «همه‌جانبه‌بودن» آن‌هاست. (ص / غ) (۲۵/نمره)
- ۹- هدایت دل‌های آماده توسط رسول خدا صلی الله علیه و آله از طریق آموزش عمومی است. (ص / غ) (۲۵/نمره)

پاسخ سؤال‌های امتحانی درس اول

- ۱- کسانی که شرایط زیر را داشته باشند:
ایمان، عمل صالح، توصیه به حق و توصیه به صبر
- ۲- ارسال رسولان بشارت‌دهنده و انداز کننده (بیم‌دهنده) - بهانه‌جویی
- ۳- شناخت هدف زندگی
- ۴- غلط (کشف راه درست زندگی)
- ۵- صحیح
- ۶- غلط (حتماً در این مسیر نیاز به راهنمایی پیامبران و ... دارد).
- ۷- عقل - وحی
- ۸- پیامبران
- ۹- دل‌مشغولی - آرام
- ۱۰- شناخت هدف زندگی - درک آینده خویش - کشف راه درست زندگی
- ۱۱- سبب شده در طول تاریخ همواره شاهد ارائه برنامه‌های متفاوت و گاه متضاد از جانب مکاتب بشری باشیم.
- ۱۲- کاملاً درست و قابل اعتماد باشد. - همه‌جانبه باشد.
- ۱۳- خداوند هر دسته از مخلوقات را متناسب با ویژگی‌هایی که در وجودشان قرار داده است، هدایت می‌کند.
- ۱۴- کسی که آگاهی کاملی از خلقت انسان، جایگاه او در نظام هستی، ابعاد دقیق و ظریف روحی و جسمی و نیز فردی و اجتماعی او داشته باشد. هم‌چنین بداند که انسان‌ها، پس از مرگ، چه سرنوشتی دارند و دقیقاً چه عاقبتی در انتظار آن‌هاست.
- ۱۵- هدایت خداوند از مسیر عقل و اختیار انسان می‌گذرد؛ یعنی خداوند برنامه هدایت انسان را که دربرگیرنده پاسخ به سؤالات بنیادین بشر است، از طریق پیامبران می‌فرستد، تا انسان با تفکر در این برنامه و پی‌بردن به

ویژگی‌ها و امتیازات آن، با اختیار خود این برنامه را انتخاب کند و در زندگی به کار بندد و به هدفی که خداوند در خلقت آن‌ها قرار داده است، برسد.

۱۶- انسان همچون سایر موجودات زنده، یک دسته نیازهای طبیعی و غریزی دارد؛ مانند آب، هوا، غذا و ... که خداوند پاسخ به این نیازها را در عالم طبیعت آماده کرده و قدرت آگاه‌شدن از آن‌ها را نیز به انسان‌ها داده است.

پاسخ سؤال‌های امتحانی نیم‌سال اول (شماره ۱)

- ۱- کسانی که ایمان و عمل صالح داشته باشند و یکدیگر را به حق و صبر توصیه کنند.
- ۲- الف) همان طور که قرآن و پیامبر صلی الله علیه و آله از هم جدا نمی‌شوند، قرآن و اهل بیت علیهم السلام نیز همواره با هم‌اند.
- ب) همان طور که قرآن همیشگی است، وجود معصوم نیز در کنار آن همیشگی است.
- ج) نمی‌توان برای هدایت و سعادت اخروی، فقط از یکی از دو یادگار پیامبر صلی الله علیه و آله پیروی کرد؛ بلکه باید از هر دو با هم توأمان بهره برد.
- ۳- پنج پایه - ولایت
- ۴- تبعیض در اجرای عدالت
- ۵- صحیح
- ۶- غلط
- ۷- صحیح
- ۸- غلط

پاسخ سؤال‌های امتحانی نیم‌سال دوم (شماره ۱)

- ۱- توجه به عظمت خدا و تلاش برای بندگی او
- ۲- بیانگر آن است که مسلمانان در عصر غیبت، نه‌تنها در احکام و مسائل فردی، بلکه در مسائل اجتماعی هم باید به «فقیه» مراجعه کنند.

- ۳- ۱ پیشوایی بر زمین ۲ به ارث بردن زمین
- ۴- متحدبودن شامیان در مسیر باطل و پراکنده و متفرق بودن یاران حضرت علی علیه السلام در مسیر حق
- ۵- صحیح
- ۶- غلط
- ۷- صحیح
- ۸- غلط
- ۹- غلط